קנו: מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

אמרו לו מעשה דבני רוכל כו' לימא להו דשבת הוה ע"כ דברי ר"מ ועוד הקשה ר"י מדתמרי' בגיטין בסוף פ"ק (דף יד: ופס) גבי הולך מנה לפלוני כו' ומוקי לה התם בשביב מרע וקאמר ר"י הנשיא משום ר' יעקב שאמר משום רבי מאיר כו' אליעזר (ה) דבחול צריך קנין ואי גרסי' הכא רבי אליעזר הא אית ליה לר"מ בגמ' דרבי אליעזר אומר בחול דברין קיימין ולא הצריך קנין והתם בחול מיירי מדקאמר הולך מנה לפלוני דמשמע בחול אלא ש"מ דגרס רבי אליעזר אית ליה בין בשבת בין בחול צריך קנין ופליג אדרבי אליעזר ורבי יהושע דבסמוך וגרסי' ולא נחוש לדברי רבי אליעזר וכן בפ"ק דקידושין (דף כו:) גבי בעיא דלבורין ולקמן בגמ' גבי המקיים קוצים בכרם גרס רבי אליעזר וכן בשבת פרק מבוי (דף קמד:) דמייתי לה ההוא דהמקיים קוצים בכרם והר"ר יצחק בר מאיר הקשה מן התוספתא (פ"י) דקתני התם המסובן שחלב נכסיו על פיו בין בחול בין בשבת דברי המת יעבו אבל בריא עד (ו) שיקנו בכסף ובשטר ובחזקה ר"א אומר נכסים שיש להם אחריות נקנים בכסף ובשטר ובחזקה ושאין להם אחריות אין נקנים אלא במשיכה אמר ר' אליעזר מעשה במרובי אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה כו' כמה דברים אמורים בחול אבל בשבת לא יעשה ואם עשה עשוי ר' יהושע אומר בחול אמרו קל ואומר בשבת דברי ר"מ ורבי יהודה אומר רבי אליעזר אומר כמה דברים אמורים בשבת אבל בחול לא יעשה ואם עשה עשוי רבי יהושע אומר בשבת אמרו בחול אלמא משמע דכולה רבי אליעזר קתני לה ואורי"א דלא קשיא מידי דבמה דברים אמורים דתוספתא אמתני' דהכא קאי ולא אמילתא דרישא דר' אליעזר דתוספתא אלא אמילתא דרבנן קאמר דאמרי דלא בעי קנין והכי פירושא דאם עשה עשוי ולא אתרבין דאין קנין לאחר מיתה דכיון שאין יכול לעשות אלא בקנין מודו כ"ע שיועיל זה הקנין לאחר מיתה והוי כאילו פירש מהיום אם לא יחזור בו לאחר מיתה וה"ק לא יעבה בלא קנין ואם עשה בקנין מה שעשה עשוי ולכתחילה נמי יכול לעשותה בקנין: **כבינתי** לבתי. פי' רבינו שמואל[ז] נוסק"א בלע"ז שמוגרת בה לאחרה ואין נראה לר"י מדאמר בשבת פרק במה אשה יוצאה (דף סג.) ולא תצא בכוליאר וקאמרי' בגמרא מאי בכוליאר אמר רב מכבנתא (ח) הייט כבינתי דהכא ופי' רש"י התם נוסקת ולמה אסור לצאת בו בשבת והלא אינו עשוי אלא דרך מלבוש ושלפא ומחוי נמי לא שייך ביה כיון שתגלה בשרה ועוד אמרי' ביומא פרק ח[ט] אמר להם הממונה (דף כה.) גבי כהנים תנא היו עומדים בכוליאר פירוש עומדין בעיגול ע"כ נראה לר"י כפירוש הערוך[י] שפירש בכוליאר הוא כעין עטרה ומ"מ יש בה שום דבר חד כדאמרי' בשילהי בשבת (דף קו:) דשקלה למכבנא ויהבה בעיני דחזיא וכבינתי דהכא אין לפרש נוסקת אפילו תחלק בין מכבנתא דשבת לכבינתי דהכא דהא כתיב בישעי' (ג) וכתי הנפש והלחשים ופי' רש"י שם כתי הנפש נוסקת שהיא כנגד (כ) שהנפש נתון שם וכתוב נמי והרדידים ותרגמינן כבינתי ועוד תנן במס' כלים (פכ"ט מ"ח) והקנוס והרדיד כו' ופירש בערוך[כ] דהיינו רדידים וקרוי בלשון שמעאל ריד"א והוא נעוף דק שהאשה מתכסה בה ראשה ותכס בלעוף ותתעלף מתרגם בתרגום ירושלמי רדידא (בראשית לח): **קונין** מש"מ **ואפי' בשבת.** במלוה מתמת מיתה לו בכותב כל נכסיו אחי שפיר דשייך התם טירוף דעת כי אע"פ שהקנין אינו מעלה ומוריד מ"מ מלטער על הדבר וה"ה נמי בכותב מקצת אע"פ שסבור הוא עדיין לחיות שהרי אינו יכול לחזור בו ומשייר לנפשו מ"מ שייך ביה טירוף דעת כדפי' רבינו שמואל ואפי' בשבת נמי מותר להקנות כדאמר בהזורק (גיטין עז: ופס) **הוא** ש"מ דבמה לא גיעול לדביתהו למחר מקרקע כ"ש מי מיכא דוכתא[ט] דלינסבת גיעול ותיזל מיהי ותיחוד ותפתח בו' והיכי קא קנין ליה הא מקנייה רשותא בשבת אסור אלא ש"מ בש"מ הקילו וא"כ מותר להקנות גם בכה ותדע דבש"מ הקילו דהא מקשה היכי הוה מלי לגרס בשבת והתניא בתוספתא דבילה[ט]: אין מגרשין בשבת אלא בש"מ הקילו:) **זבין** לגדול **ואין זבין לקטן.** ואי"מ למה אין זבין לקטן הלא זבין לגדול שלא בפניו וי"ל כיון דזבין מעטם שליחות מאן דמלי משוי שליח יש לו זכיה ומאן דלא מלי משוי שליח אין לו זכיה[ט] ומאן דאית ליה זבין לגדול ס"ל כיון לגדול יכול לקנות לא תקון ליה רבנן זכיה כמו בקטן: שהיו מקיימין קוצים בכרם ולר"א כלאים ניטע, ולא עלמד מהן דאיה בה שתשמש עליו דשפיס לא הוכרו בהמרי"ד (גיטין לז:). **במדבר.** מאותו מקום כלומרש (יהושע יב) מלך מדין אחד (קדושין כו:). **עד שיקנה** על גב קרקע. ולא היה לו קרקע (שם). **משם ראיה.** מתמיה (מוכה כו:). **רבי אליעזר אומר קדש.** מקדש אם התאותה משום כלאים דזרעיה הוא (שבת קמד:).

עין משפט נר מצוה

קמז א מיי' פ"ח מהלי' זכיה ומתנה הלי' כ סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רמ סעיף ה:
קמח ב מיי' פ"ה מהלי' כלאים הלי' יח סמג לאוין רפ טוש"ע יו"ד סי' רלו סעיף יד:
קמט ג ד מיי' פ"ח מה' זכיה ומתנה הלי' [כ] ; סמג עשין פב עור וש"ע מ"מ סי' רמד:
קנ ה מיי' שם הלי' ג וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' רמ סעיף ה:
קנא ו מיי' שם פ"יד הלי' ח סמג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רמג סעיף יח:

רבינו גרשום

אמרו לו כו' וקיימו את בריה. אלמא דדברי שכיב מרע כמתנין וכמסורין דמו באמירה בעלמא קיימו את דבריה. אמר להו ר' אליעזר. לעולם צריך חיזוק קנין כבריא והכא שלא דין עשוי להם לבני רוכל אפי שהיו רשעים הקברן אמן ואין מביאין ראיה מהם שמוטב שהירש הבת יתר מהם לפיכך קנתה בת: במרתי אחד. מאותו מקום היה ששמו מרון שכיב מרע היה והיו לו מטלטלין הרבה ולקח בית אלא שקנהו בזול שאינו ראוי לחרישה ולא קנאי אלא להאי צריך להקנות ו וקיימו חכמים את בריה. אלמא דצריך חיזוק עשה כבריא: בריא היה. מהכי צריך חיזוק: מקיימי רצים בכרם היו. וחשוב יע וכלאים בכרם הוי ראיל דאיכהו מקיימי בדיים ן: וחכמים אומרי' לא ירש אלא בדבר שכמוהו מקיימין. הואיל שרוב בני אדם אין מקיימין אותו לא חשוב כלאים ולעולם משום האי טעמא לא קיימו חכמים את בריה כי אם דדברי שכיב מרע כתובין וכמסורין דמו: אפי' בשבת. אע"ג דבעלמא אין קנין בשבת רבל קנין מי נמקח ומכר דתפיש חן: סודר ומקני בשביל הוא סודר מאי דבעי אפ"ה כי שכיב מרע קונין אפי' בשבת: ולא ליחוש לדברי אליעזר. כלומר האי קאמר קונין משכיב מרע אפי' בשבת לאו משום דאיישינן כלל לדברי ר' אליעזר דמתני' דקאמר אחר בריא ואחד מסוכן צריך קנין. אלא כרבנן סבירא הוא דבאמירה בעלמא סגיא ואי דקאמר קונין אפי' בשבת לאו משום דצריך קנין אלא משום גזירה שמא יטרף דעתו עליו. דאיכא כיב מרע דחשיב בדעתיה אין מתנתו כלום בלא קנין דאע"ג דאמרינן ליה אין צריכת קנין לא סמיך נתיה. ואי מוגנין ליה קנין שום שבח אתא לטרוף נתו דלא פקיד כלל. לא הואיל דההוא קנין אי בבריא הוא דבאמירה בעלמא סגיא שבקנין ליה שעבד קנין בדי שיחלק: ר' אליעזר אומר. אע"ג דבחול אין כו קנין שכיב מרע בקנין שטר וחזקה: בשבת בריר קיימין. בלא כתיבה הואיל ואין יכול לכתוב בכתיבה מעכבת: אבל בחול. אין דבריו קיימין לא כתיבה דהואיל דראוי לכתוב כתיבה מעכבת: ור' יהושע אומר בשבת אמרו אומר אם בשבת אמרו דכתובין וכמסורין דמו דאין ראוי לכתוב כל בחול דראוי לכתוב דכתובין דמי ואין כתיבה מעכבת דבאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת: כיצא בו (אין) זבין לקטן. דמצי ליתן ליה על ידי אחר דאע"ג דלית ליה יד לעצמו למקני אין ידו מעכבת בו וקני על ידי אחר: ואין זבין לגדול. על ידי אחר הואיל דאית ליה יד ומצי זבי איהו לנפשיה: ר' יהושע אומר לקטן אמרו. דאע"ג דאין לו זכות לעצמו כלום דזכין לו על ידי אחר: לגדול. דאית ליה יד למיקני לא כל שכן דזכין לו על ידי אחר דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת: מתני' מני ר' יהודה היא. דקאמר אליבא דר' אליעזר ור' יהושע הכי דקתני מתני'. ר' מאיר אמר ר' אליעזר אומר בחול דבריו קיימין. בלא כתיבה משום דראוי לכתוב וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו: אבל לא בשבת. הואיל דאין ראוי לכתוב וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו: ר' יהושע

ה) תוס' ל"ל אינו צריך כשב"מ דקאמרינן בגלמא וכו'. ו) נ"ל צריך שב"מ כתיבה וקנין כדאמר לגיל בכסף וכשטר וכו'.

מסורת הש"ס

א) [נמצ' קנה: גיטין יד:]. ב) קדושין דף כו: [ע"ש וכן כרש"י במדוני מלכוש מלך מדין]. ג) [נ"ל אלעזר] וכן איתא בקדושין כו: ומ"ל תוס'], ד) [שבת כט: יומ"ק], ה) [נ"ל אלעזר], ו) כלאים פ"ה מ"מ שבת דף קמד:]. ז) [נ"ל אלעזר]. ח) גי' ירושלמי ר' יוסי בר בון אומר עילא היה רוצה לקללן מקיימי כרמים בכרם היו. ט) [נ"ל אלעזר]. י) [נ"ל אלעזר]. כ) [נ' ירושל' וכתבתי"ם וחכמי' אומרי' בשב' וכו'], ל) [פ"ה מ"ח], מ) [שיך לעמ' הבא], נ) [פי' הרבב"ם ממה"ל לפיל קנ:]. ס) ד"ה כבינתי וש"נ], ע) [נ"ל כתיבתה], פ) [ערך כל כ'], צ) שם בגיטין אות' ליקנה מהלה דוכתא לימיב כיב נעשת, ק) לפניו ליתת, ר) [וש"נ תוס' עירובין עח. ד"ה ומקני ותוס' גיטין עז: ד"ה ותיזל ותוס' ביצה לו: ד"ה הכא מלאכה], ש) [שיך לעמ' הבא], ת) [ועיין תוס' סנהדרין סה: ד"ה קנין ותוס' גיטין לט. ד"ה קנומים].

הגהות הב"ח

(א) במשנה ואמרה תינתן כבינתי. נ"ב ע"ל כתוב דף קמט סוף ש"מ: (ב) נמ' בגמרא נמרוני. נ"ב בקידושין דף כו מביא כ"ש לבדיא ל"ל מדמי מ"ש מלך מדין אחד: (ג) שם הלך ולקח בית אלא. נ"ב ע"ל כמ' מוקמ דף מד מ"ש בתוס' בד"ה בלא בית ל"ל תרגמ': (ד) שם מאי טעמא קא לייט. נ"ב (מה דלא מפני) הקשנתן כלילן בכיון דרשעים היו אינם בקנין בכרם אלא בע"ב לגדעה מ"ל לא היו רשעים מ"ב (מאי קאמר ר"א אלא נ"ל לרב לומר) בלעתי בלבד היו רשעים ומאני מקיימי קוצים בכרם היו ור"ל (נעמתיה כר: (ה) שם שמוטיו מקיימין (בגלמא כרכים וכו' למאי חזי) מת"מ וי"ב בפרק חבית ל"ב לתן קוצים: (ו) רשב"ם ד"ה ולקח וכו' לקנות בו הס"ד: (ז) ד"ה בשבת וכו' מנו ביטול להקנות: (ח) תוס' ד"ה (נמ"ל) רבי אליעזר וכו' משום ר"מ כר' אליעזר דצריך קנין כל"ל ומיהת לכתוב נמחק: (ט) בא"ר אבל כ"ש עד שיקבה בכסף ובשטר ובחזקה ר"א אומר אחד בריא ואחד מסוכן נכסיו שיש להם אחריות: (י) ד"ה כבינתי וכו' והיינו כבינתי דהכא ופי' רש"י התם נמי נוסקת: (כ) באא"ר סביות כנגד הלב שהנפש נתון שם:

לעזי רש"י

קרדונ"ש. דרדרים (קוצים).

מוסף רש"י

רוכל. שם אדם (לעיל קנא:). כבינתי. בית נפש נוסקת"א בלע"ז והוא לשון כבינתא דרתלים במקפת שבת (נד.) שמכבנן פותן נמילת (לעיל שם:). **והיא בשנים עשר מנה.** כך היתה שוה (גיטין פז:). **וקיימו את בריה.** אע"פ דתמתנו מקנת בלא קנין הואי, ומקרקעי דבריה מצמע דברים בלא קנין הואי (לעיל שם). **מקרבת אמן.** בלבלה היא כלומר לא יעלו על לב אלא יחכרו בנים המדרש לרשעים לפי שרשעים היו.

מוסף רש"י

בבינתי. בית נפש נוסקת"א בלע"ז והוא לשון כבינתא דרתלים במקפת שבת (נד.) שמכבנן פותן נמילת (לעיל שם:). **והיא בשנים עשר מנה.** כך היתה שוה (גיטין פז:). **וקיימו את בריה.** אע"פ דתמתנו מקנת בלא קנין הואי, ומקרקעי דבריה מצמע דברים בלא קנין הואי (לעיל שם). **מקרבת אמן.** בלבלה היא כלומר לא יעלו על לב אלא יחכרו בנים המדרש לרשעים לפי שרשעים היו.

אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה (א) תנו כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו את דבריה אמר להן בני רוכל תקברם אמן: גמ' (ב) תניא אמר להן רבי (ג) אליעזר לחכמים (ד) מעשה במרוני אחד שהיה בירושלים והיו לו מטלטלין הרבה וביקש ליתנם במתנה אמרו לו אין להם תקנה עד שיקנה על גב קרקע (ה) הלך ולקח בית סלע אחד סמוך לירושלים ואמר צפונו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ודרומו לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות ומת וקיימו חכמים את דבריו אמרו לו (ו) משם ראיה מרוני בריא היה: אמר להן בני רוכל תקברם אמן וכו':

(ז) מאי טעמא קא לייט להו אמר רב יהודה אמר שמואל מקיימי קוצים בכרם היו ורבי (ח) אליעזר לטעמיה דתנן (ט) המקיים קוצים בכרם רבי (י) אליעזר אומר קדש וחכמים אומרים (כ) לא קדש אלא דבר שכמוהו מקיימין (פ) (מ) בשלמא כרכום חזי אלא קוצים למאי חזי אמר רבי חנינא מאי טעמא דר' (נ) אליעזר שכן בערביא מקיימין קוצים בשדות לגמליהן אמר רבי לוי (ס) קונין קנין משכיב מרע אפי' בשבת ולא לחוש לדברי ר' (ע) אליעזר (פ) אלא שמא תטרוף דעתו עליו: **מתני' (צ)** רבי (ק) אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין מפני שאין יכול לכתוב אבל לא בחול רבי יהושע אומר בשבת אמרו (ר) קל וחומר בחול ביוצא בו זכין לקטן ואין זכין לגדול דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר (ש) לקטן אמרו קל וחומר לגדול: **גמ' (ת)** מתני' מני רבי יהודה היא דתניא רבי מאיר אומר ר' אליעזר אומר בחול דבריו קיימין מפני שיכול לכתוב אבל לא בשבת רבי יהושע אומר

לדברי ר' אליעזר. מה שקונין לו לדברי קנין כר"א דהא קיימא לן כרבנן דדברי שכיב מרע כמתנה וכמסורין אלא להפיס דעתו כדי שלא תטרוף דעתו קונין דהשתא סמכא דעתיה: **מתני' רבי אליעזר אומר.** אם בשבת חולה נכסיו אז תקנו חכמים שיהו דבריו קיימין בלא קנין וכתיבה שלא תטרוף דעתו שמן הדין אין יכול לקנות ולכתוב בשבת: **אבל לא בחול.** שיש תקנה בקנין וכתיבה ולמה תטרוף דעתו: **בשבת אמרו.** שדבריו קיימין אע"ג דליכא למימר מגו דיכול (ו) לקנות ולכתוב כי לא עביד נמי קני וקל וחומר בחול דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו: **זכין לקטן.** הואיל ואין לו יד לזכות לעצמו ממון שנותנין לו תקנו חכמים שיהא אחר זוכה ומקבל לצרכו: **ואין זכין לגדול.** שהרי יכול לזכות בעצמו: **ר' יהושע אומר לקטן אמרו.** משום דזכין לו שלא בפניו וכ"ש לגדול שיש לו יד לקבל ולזכות ושלים נמי מלי משוי והלכך כ"ש דזכין לאדם שלא בפניו: **גמ' (ק) קל וחומר לשבת.** דכיון דאין יכול לכתוב עשו לו תקנה לקנות דבריו בתמירה בעלמא כדי שלא תטרוף מתני'

(א) אמרו לו מעשה באמן של בני רוכל שהיתה חולה ואמרה. תנו כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו את דבריה. אמר להן בני רוכל תקברם אמן. מעשה בבני רוכל שהיו מקיימים דבריו אע"פ שהיו רשעים. (ב) גמ' מתני' מני רבי יהודה היא דתניא רבי מאיר אומר ר' אליעזר אומר בחול דבריו קיימין מפני שיכול לכתוב אבל לא בשבת רבי יהושע אומר בשבת אמרו בחול דברי רבי אליעזר אמרו לו לא יעשה בקנין מה שעשה עשוי ולכתחילה נמי יכול לעשותה בקנין: **כבינתי** לבתי. פי' רבינו שמואל נוסק"א בלע"ז שמוגרת בה לאחרה ואין נראה לר"י מדאמר בשבת פרק במה אשה יוצאה (דף סג.) ולא תצא בכוליאר וקאמרי' בגמרא מאי בכוליאר אמר רב מכבנתא (ח) הייט כבינתי דהכא ופי' רש"י התם נוסקת ולמה אסור לצאת בו בשבת והלא אינו עשוי אלא דרך מלבוש ושלפא ומחוי נמי לא שייך ביה כיון שתגלה בשרה ועוד אמרי' ביומא פרק ח[ט] אמר להם הממונה (דף כה.) גבי כהנים תנא היו עומדים בכוליאר פירוש עומדין בעיגול ע"כ נראה לר"י כפירוש הערוך[י] שפירש בכוליאר הוא כעין עטרה ומ"מ יש בה שום דבר חד כדאמרי' בשילהי בשבת (דף קו:) דשקלה למכבנא ויהבה בעיני דחזיא וכבינתי דהכא אין לפרש נוסקת אפילו תחלק בין מכבנתא דשבת לכבינתי דהכא דהא כתיב בישעי' (ג) וכתי הנפש והלחשים ופי' רש"י שם כתי הנפש נוסקת שהיא כנגד (כ) שהנפש נתון שם וכתוב נמי והרדידים ותרגמינן כבינתי ועוד תנן במס' כלים (פכ"ט מ"ח) והקנוס והרדיד כו' ופירש בערוך[כ] דהיינו רדידים וקרוי בלשון שמעאל ריד"א והוא נעוף דק שהאשה מתכסה בה ראשה ותכס בלעוף ותתעלף מתרגם בתרגום ירושלמי רדידא (בראשית לח): **קונין** מש"מ **ואפי' בשבת.** במלוה מתמת מיתה לו בכותב כל נכסיו אחי שפיר דשייך התם טירוף דעת כי אע"פ שהקנין אינו מעלה ומוריד מ"מ מלטער על הדבר וה"ה נמי בכותב מקצת אע"פ שסבור הוא עדיין לחיות שהרי אינו יכול לחזור בו ומשייר לנפשו מ"מ שייך ביה טירוף דעת כדפי' רבינו שמואל ואפי' בשבת נמי מותר להקנות כדאמר בהזורק (גיטין עז: ופס) **הוא** ש"מ דבמה לא גיעול לדביתהו למחר מקרקע כ"ש מי מיכא דוכתא[ט] דלינסבת גיעול ותיזל ותיחוד ותפתח בו' והיכי קא קנין ליה הא מקנייה רשותא בשבת אסור אלא ש"מ בש"מ הקילו וא"כ מותר להקנות גם בכה ותדע דבש"מ הקילו דהא מקשה היכי הוה מלי לגרס בשבת והתניא בתוספתא דבילה[ט]: אין מגרשין בשבת אלא בש"מ הקילו:) **זבין** לגדול **ואין זבין לקטן.** ואי"מ למה אין זבין לקטן הלא זבין לגדול שלא בפניו וי"ל כיון דזבין מעטם שליחות מאן דמלי משוי שליח יש לו זכיה ומאן דלא מלי משוי שליח אין לו זכיה[ט] ומאן דאית ליה זבין לגדול ס"ל כיון לגדול יכול לקנות לא תקון ליה רבנן זכיה כמו בקטן: שהיו מקיימין קוצים בכרם ולר"א כלאים ניטע, ולא עלמד מהן דאיה בה שתשמש עליו דשפיס לא הוכרו בהמרי"ד (גיטין לז:). **במדבר.** מאותו מקום כלומרש (יהושע יב) מלך מדין אחד (קדושין כו:). **עד שיקנה** על גב קרקע. ולא היה לו קרקע (שם). **משם ראיה.** מתמיה (מוכה כו:). **רבי אליעזר אומר קדש.** מקדש אם התאותה משום כלאים דזרעיה הוא (שבת קמד:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com